

Asia C-385/20

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

12.8.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Juzgado de Primera Instancia n.º 49 de Barcelona (Espanja)

Ennakkoratkaisupyynnön tekemispäivä:

7.7.2020

Kantajat:

EL

TP

Vastaaja:

Caixabank, S. A.

Pääasian kohde

Elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisten sopimusten kohtuuttomat ehdot –
Pätemättömäksi toteaminen tuomioistuimessa – Oikeudenkäyntikulut –
Oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistaminen

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistamista koskevan kansallisen lainsäädännön
ja oikeuskäytännön yhteensopivuus kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista
5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY kanssa. Oikeusperusta on
SEUT 267 artikla.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko oikeuskäytännön mukainen Espanjan siviiliprosessilain (Ley de Enjuiciamiento Civil, jäljempänä LEC) 251 §:n, 394 §:n 4 momentin ja 411 §:n tulkinta, jossa vaatimuksen arvo rinnastetaan oikeusriidan taloudelliseen intressiin ja johon perustuu 1.10.2019 tekemä oikeushallintoviranomaisen päätös, jossa kuluttajan asianajajalleen maksamista palkkioista tehtiin vähennys sellaisen kiinteämääräisen summan (18 000 euroa) pohjalta, josta on säädetty laissa ainoastaan sellaisen määrän osalta, jota ei voida määrittää, eikä sellaisen määrän osalta, jota ei ole määritetty, vastoin direktiivin 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, koska sitä tosiasiallista ja oikeudellista tilannetta, jossa kuluttaja olisi ilman asianomaista sopimusehtoa, ei voida palauttaa, vaikka sopimusehto on todettu tuomioistuimessa kohtuuttomaksi kuluttajan hyväksi, ja koska korvattavien oikeudenkäyntikulujen rajaamiseen liittyvää perusteetonta prosessuaalista vaatimusta ei sivuuteta, vaikka näin kuluttajalle voitaisiin taata riittävät ja tehokkaat keinot käyttää oikeuksiaan asianmukaisesti?

2. Onko LEC:n 394 §:n 3 momentti itsessään vastoin direktiivin 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa ja tuleeko kyseisessä direktiivissä kuluttajille vahvistettujen oikeuksien käyttämisestä tuomioistuimessa mainitun säännöksen vuoksi mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa siksi, että kyseinen säännös vaikuttaa kuluttajaan epäedullisesti siten, että tämä joutuu vastaamaan osasta omia oikeudenkäyntikulujaan, minkä vuoksi sitä tosiasiallista ja oikeudellista tilannetta, jossa kuluttaja olisi ilman asianomaista sopimusehtoa, ei voida palauttaa, vaikka sopimusehto on todettu tuomioistuimessa kohtuuttomaksi kuluttajan hyväksi, ja koska korvattavien oikeudenkäyntikulujen rajaamiseen liittyvää perusteetonta prosessuaalista vaatimusta ei sivuuteta, vaikka näin kuluttajalle voitaisiin taata riittävät ja tehokkaat keinot käyttää oikeuksiaan asianmukaisesti?

Unionin oikeussäännöt, joihin asiassa viitataan

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY. Johdanto-osan 24. perustelukappale, 6 artiklan 1 kohta ja 7 artiklan 1 kohta.

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 9.12.2003 (C-129/00, ECLI:EU:C:2003:656) sekä unionin tuomioistuimen tuomio 5.12.2013 (C-413/12, ECLI:EU:C:2013:800, 30 kohta), tuomio 21.12.2016 (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980, 53–56 ja 61 kohta) ja tuomio 13.9.2018 (C-176/17, ECLI:EU:C:2018:711).

Kansalliset oikeussäännöt, joihin asiassa viitataan

Siviiliprosessilaki

”243 § Oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistamisessa käytettävä menetelmä

1. Oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistaa kaikissa menettelyissä ja oikeusasteissa oikeusriidan tai oikeussuojakeinon tutkineen tuomioistuimen oikeushallintoviranomainen tai tapauksen mukaan täytäntöönpanosta vastaava oikeushallintoviranomainen.

--

Kyseinen oikeushallintoviranomainen tekee vähennyksen asianajajien ja muiden avustajien, joihin ei sovelleta palkkiotariffia, palkkioiden määrään, jos vaaditut määrät ylittävät 394 §:n 3 momentissa tarkoitettua raja-arvon eikä asianosaisen, joka velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, todeta toimineen oikeudenkäynnissä vilpillisessä mielessä.”

”394 § Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden määrittäminen ensimmäisessä oikeusasteessa

1. Vahvistuskannemenettelyissä ensimmäisessä oikeusasteessa aiheutuvista oikeudenkäyntikuluista vastaa se asianosainen, jonka kaikki vaatimukset on hylätty, ellei tuomioistuin katso perustellusti, että asian tosiseikoista tai oikeudellisista seikoista vallitsi huomattava epävarmuus.

--

3. Kun hävinnyt asianosainen velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut tämän pykälän 1 momentissa säädetyn mukaisesti kullekin asianosaiselle, jonka kulut on määrätty korvattaviksi, tämä on velvollinen maksamaan asianajajien ja muiden avustajien, joihin ei sovelleta palkkiotariffia, palkkioiden määrästä ainoastaan osuuden, joka on kaikkiaan enintään kolmannes oikeusriidan intressin arvosta; jos esitettyjen vaatimusten arvoa ei voida määrittää, arvoksi katsotaan – yksin tätä tarkoitusta varten – 18 000 euroa, jollei tuomioistuin päättä toisin asian monimutkaisuuden vuoksi.”

”251 § Oikeusriidan intressin arvon määrittämisessä noudatettavat säännöt

Oikeusriidan intressin arvon vahvistamisen perusteena on vaatimuksen taloudellinen arvo, joka lasketaan seuraavien sääntöjen mukaisesti:

1. Jos vaaditaan tiettyä rahamäärää, vaatimusten arvo on sama kuin kyseinen rahamäärä, ja jos määrää ei ole määritetty edes suhteellisena osuutena, katsotaan vaatimusten arvon olevan määrittämätön.

--

8. Kun asia koskee maksuvelvoitteen olemassaoloa, pätevyyttä tai tehokkuutta, lasketaan vaatimusten arvo velan kokonaismäärän perusteella, vaikka takaisinmaksu tapahtuisi erissä. Tätä määrittämisperustetta sovelletaan menettelyissä, jotka koskevat maksuvelvoitteen tai henkilökohtaisen oikeuden

syntymistä, muuttamista tai lakkaamista ja joissa ei voida soveltaa muuta tämän pykälän säännöstä.”

”253 § Arvon ilmaiseminen vaatimuksessa

— —

3. Jos vaatimuksen esittäjä ei pysty määrittämään arvoa edes suhteellisena osuutena sen vuoksi, että kanteen kohteeseen ei liity taloudellista intressiä, että kyseistä intressiä ei voida laskea minkään laissa vahvistetun arvon määrittämisessä käytettävän säännön perusteella tai että arvoa ei pystytä määrittämään vaatimuksen esittämishetkellä, vaikka soveltuva laskentasääntö on olemassa, vaatimus käsitellään tavanomaisessa menettelyssä.”

”411 § Tuomioistuimen toimivallan jatkuminen

Menettelyn aloittamisen jälkeen tapahtuvat muutokset asianosaisten kotipaikassa, oikeusriidan tilanteessa tai sen kohteessa eivät vaikuta tuomioistuimen alueelliseen tai muuhun toimivaltaan, vaan ne määräytyvät oikeusriidan vireilletuloajankohdan tilanteen perusteella.”

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 EL ja TP (jäljempänä kantajat) nostivat ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa kanteen, jolla he vaativat, että kiinnelainasopimus, jonka he olivat tehneet Caixabank, S. A. -nimisen pankin (jäljempänä vastaaja) kanssa, todetaan osittain pätemättömäksi.
- 2 Vaatimusten arvoa koskevassa kanteen osassa kantajat ilmoittivat arvon olevan määrittämätön LEC:n 253 §:ssä säädetyn mukaisesti. Oikeushallintoviranomainen totesi kanteen tutkittavaksi ottamista koskevassa päätöksessä seuraavaa: ”menettelyn tyyppin osalta todetaan, että kantajat ovat ilmoittaneet LEC:n 253 §:n 2 momentin säännösten mukaisesti, että vaatimusten arvo on määrittämätön, minkä perusteella asia on käsiteltävä LEC:n 249 §:n mukaisesti tavanomaisessa menettelyssä”.
- 3 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin antoi 29.11.2018 tuomion, jossa se totesi kiinnelainasopimuksen osittain pätemättömäksi valuuttoja koskevien sopimusehtojen osalta ja velvoitti vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 4 Kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi toteamisen jälkeen käynnistettiin erillinen oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistamista koskeva menettely, josta vastasi oikeushallintoviranomainen. Oikeushallintoviranomainen hyväksyi 1.10.2019 tekemällään päätöksellä vastaajan esittämän korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrän muuttamista koskevan vaatimuksen. Kyseisen päätöksen mukaan lähtökohtainen oikeusriidan intressin arvo, jonka perusteella määritetään vastaajan korvattavaksi tuleva osuus kantajan asianajajan (abogado) palkkiosta, on 30 000

euroa, ja määrä, jonka perusteella määritetään oikeudenkäyntiedustajan (procurador) palkkio, on 18 000 euroa. Nämä määrät perustuvat kantajan asianajajan palkkioiden osalta Barcelonan asianajajayhdistyksen (Ilustre Colegio de la Abogacía de Barcelona) suuntaa-antavien ohjeiden mukaiseen perusteeseen nro 15, joka koskee asioita, joissa vaatimusten arvo on määrittämätön, ja oikeudenkäyntiedustajan palkkion osalta LEC:n 394 §:n 3 momentin säännöksiin.

- 5 Kantajat ovat hakeneet 1.10.2019 tehtyyn päätökseen muutosta ennakkoratkaisua pyytävältä tuomioistuimelta, sillä he katsovat, että kyseisen päätöksen perusteena oleva kansallinen lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö, joka koskee korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistamista, on vastoin kohtuuttomista sopimusehdoista annettua unionin lainsäädäntöä.
- 6 Koska ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on epävarma siitä, kuinka muutoksenhakuasia olisi ratkaistava, se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle nyt esillä olevat ennakkoratkaisukysymykset.

Asianosaisten lausumat pääasian oikeudenkäynnissä

- 7 Kantajien mukaan esillä oleva ennakkoratkaisupyyntö on ehdottoman tärkeä kuluttajansuojan takaamiseksi. Heidän mielestään korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrän vähentäminen oikeusriidan intressin arvon (riippumatta siitä, onko intressi ollut määritetty jo alusta alkaen vai onko se määrittämätön) perusteella on vastoin tehokkuusperiaatetta, sillä se aiheuttaa kuluttajalle huomattavan kustannusrasitteen, ja se on lisäksi vastoin direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohdassa vahvistettua periaatetta, jonka mukaan kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajaa, sillä sen vuoksi kuluttaja joutuu vastaamaan osasta kustannuksia menettelyssä, jossa sopimusehto on todettu kohtuuttomaksi. He viittaavat unionin tuomioistuimen 21.12.2016 antaman tuomion Gutiérrez Naranjo ym. (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980) 61 kohtaan, jossa todetaan, ettei kuluttajaan saisi kohdistua vaikutuksia, sillä sopimusehdon kohtuuttomaksi toteamisesta olisi seurattava ”sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttaminen, jossa kuluttaja olisi, jos tällaista ehtoa ei olisi ollut olemassa”.
- 8 Kantajat väittävät lisäksi, että kyseinen vähentäminen saattaa johtaa syrjintään suhteessa muihin kuluttajiin, joihin ei kohdistu vaikutuksia menettelyissä, joissa sopimusehto todetaan kohtuuttomaksi ja siten pätemättömäksi, sekä suhteessa finanssilaitoksiin, jotka ovat Espanjassa perinteisesti laskeneet oikeudenkäyntikulujensa määrän kiinteistön ulosmittausmenettelyssä velan kokonaismäärän perusteella. Tällainen epätasapaino finanssilaitoksiin verrattuna voi kantajien mielestä olla vastoin vastaavuusperiaatetta, jonka mukaan samankaltaisissa jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen kuuluvissa tilanteissa (tässä tapauksessa finanssilaitosten käynnistämät kiinteistön ulosmittausmenettelyt) on sovellettava vastaavia sääntöjä, jotka eivät saa johtaa – tässä tapauksessa kuluttajalle – epäedullisempaan tilanteeseen. He väittävät vielä,

että kohtuuttomat sopimusehdot laatineen elinkeinonharjoittajan kustannusten vähentäminen voi varoittavan vaikutuksen sijaan lisätä kohtuuttomien ehtojen sisällyttämistä sopimukseen ja näitä koskevia myöhempiä oikeusriitoja.

- 9 Vastaajan näkemyksen mukaan ennakkoratkaisun pyytäminen ei ole tarpeen. Sen mielestä unionin oikeuteen kuuluvan tietyn säännöksen tai määräyksen tulkinnasta ei ole oikeudellista epävarmuutta ja korvattavien oikeudenkäyntikulujen konkreettista määrää koskeva sääntely on selkeää sisäisessä oikeusjärjestyksessä. Se väittää myös, ettei unionin tuomioistuimella ole toimivaltaa tutkia oikeudenkäyntikuluihin liittyviä kysymyksiä.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöjen perusteista

- 10 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tuo esille ensinnäkin, että oikeushallintoviranomainen noudatti 1.10.2019 tekemässään päätöksessä Tribunal Consitutionalin (perustuslakituomioistuin, Espanja) ja Tribunal Supremon (ylin tuomioistuin, Espanja) oikeuskäytäntöä, jonka mukaan oikeusriidan intressin arvo on ilmoitettava kanteessa eli asian vireille saattamisen yhteydessä. Kun arvo on ilmoitettu eivätkä asianosaiset ole siitä erimielisiä, tämä prosessuaalinen seikka katsotaan vahvistetuksi (*perpetuatio*), ja sitä sovelletaan muutoksitta menettelyn muissa vaiheissa ja muissa oikeusasteissa eivätkä asianosaiset voi muuttaa tätä arvoa, joka on vahvistettu lopullisesti prosessin alussa, hakemalla muutosta tai riitauttamalla oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistamisen. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on epävarma siitä, onko tällainen oikeuskäytäntö unionin oikeuden mukainen.
- 11 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tiedusteleekin, onko vastoin direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa pitää kantajan ilmoitusta, jonka mukaan oikeusriidan intressin arvo on määrittämätön – josta vastaaja ei ole eri mieltä – kantajan omana toimenä, joka estää kantajaa määrittämästä vaatimusten taloudellista arvoa oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistamisen riitauttamista koskevassa asian käsittelyn vaiheessa, vaikka vaatimusten arvo vahvistetaan nimenomaan kanteen taloudellisen intressin perusteella (LEC:n 251 §), koska sitä tosiasiallista ja oikeudellista tilannetta, jossa kuluttaja olisi ilman asianomaista sopimusehtoa, ei voida palauttaa, vaikka sopimusehto on todettu tuomioistuimessa kohtuuttomaksi kantajan hyväksi, ja koska korvattavien oikeudenkäyntikulujen rajaamiseen liittyvästä perusteettomasta prosessuaalisesta vaatimuksesta ei luovuta, vaikka näin kuluttajalle voitaisiin taata riittävät ja tehokkaat keinot käyttää oikeuksiaan asianmukaisesti.
- 12 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on epävarma siitä, onko LEC:n 394 §:n 3 momentti yhteensopiva direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan kanssa. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pohtii nimittäin, onko kyseisen säännöksen mukainen oikeudenkäyntikuluihin tehtävä vähennys unionin oikeuden mukainen, sillä tällainen vähennys rajoittaa kuluttajan tilanteen ennallistamista menettelyn kustannusten osalta, vaikka nämä kustannukset

johtuvat elinkeinonharjoittajan lainvastaisesta ja vilpillisestä toiminnasta. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin haluaa selvittää, onko kyseinen kansallinen säännös tehokkuusperiaatteen mukainen vai tekeekö se unionin oikeudessa kuluttajille vahvistettujen oikeuksien käyttämisestä tuomioistuimessa mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa siksi, että kyseinen säännös vaikuttaa kuluttajaan, jonka oikeus on vahvistettu tuomioistuimessa, epäedullisesti siten, että hän joutuu kantamaan osan sellaisen oikeusriidan taloudellisista kustannuksista, joka johtuu elinkeinonharjoittajan toiminnasta, joka on niin ikään vahvistettu lainvastaiseksi tuomioistuimessa, siten että hänen on vastattava osasta omia oikeudenkäyntikulujaan, mikä vaikuttaa perusteettomalta.

TYÖASIAKIRJA